

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K pojmu společné domácnosti

Společná domácnost bývá v běžném životě nejčastěji chápána jako společenství manželů, partnerů, případně rodičů s dětmi. Obvykle pak tento pojem nebývá chápán jako významný z hlediska práva a pravděpodobně není jeho obsah uvažován širěji než jen ve vztahu ke společnému bydlení. Společnou domácnost je nicméně třeba chápat jako institut významný především v dědickém právu, neboť osoba žijící se zůstavitelem ve společné domácnosti se může za určitých okolností stát ze zákona dědicem části nebo dokonce i celého zůstavitelova majetku.

Nezřídka pak dochází ke sporům mezi dědici, pro jejichž řešení má zásadní význam právě vymezení pojmu společná domácnost. Abychom vůbec mohli hovořit o společné domácnosti, musí být vedle společného soužití splněny i další pojmové znaky, bez kterých není myslitelné, aby společná domácnost vůbec vznikla. Tento článek se věnuje vymezení pojmu společné domácnosti, předpokladům jejího vzniku a stručnému nástinu jejích důsledků v rovině dědického práva.

Zákonné vymezení pojmu *domácnost*

Současný ani předchozí občanský zákoník výslovně pojem společné domácnosti nedefinuje, a to i přesto, že obě právní úpravy s tímto pojmem pracují.[1] Předchozí právní úprava civilního práva nicméně obsahovala ustanovení, ve kterém byl výslovně definován pojem domácnost, a to tak, že domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.[2] Z této definice vyplývají dva pojmové znaky, které musejí být současně splněny, abychom mohli určité společenství dvou a více osob označit za domácnost. Prvním takovým znakem je trvalost soužití a druhým pak společné uhrazování nákladů na své potřeby. Právní nauka pojem domácnost dále upřesnila jako soužití dvou nebo více osob ve spotřebním společenství, v němž jednotliví členové přispívají podle svých schopností a možností k úhradě nákladů i k obstarávání společných potřeb.[3]

Přestože stávající občanský zákoník definici pojmu domácnost nepřevzal, nelze od ní odhlédnout, a to zvláště, vezmeme-li v úvahu, že soudní praxe pomocí této definice dovodila a do jisté míry ustálila právě i obsah pojmu společné domácnosti, který zůstal zachován i v současné právní úpravě nabývání dědictví ze zákona.

Pro úplnost je třeba dodat, že nový občanský zákoník již nepoužívá pojmu společné domácnosti ve vztahu k manželům, resp. registrovaným partnerům v rámci rodinného práva, ale v tomto kontextu zavádí nový pojem tzv. rodinné domácnosti, který však z hlediska dědění nemá žádný význam, neboť manželé (partneři) po sobě navzájem dědí právě z důvodu existence manželství (registrovaného partnerství), a nikoli společné domácnosti.

Význam společné domácnosti v dědickém právu

Právní význam pojmu společné domácnosti nalezneme stejně jako v předchozí právní úpravě zejména v souvislosti s nabýváním dědictví ze zákona. Podle předchozí i současné právní úpravy dědictvého práva totiž může za určitých okolností nabýt část či celé dědictví po zůstaviteli osoba, která s ním žila po dobu nejméně jednoho roku bezprostředně před jeho smrtí ve společné domácnosti (tj. žila s ním trvale a současně spolu s ním uhrazovala náklady na své potřeby) a z toho důvodu pečovala o společnou domácnost nebo byla na zůstavitele odkázána výživou.

Dědění osoby žijící se zůstavitelem ve společné domácnosti přichází v úvahu v případě dědění v tzv. druhé a třetí dědictvé třídě.[4] Podle stávající úpravy pak tato osoba, splní-li požadavky zákona pro nabývání dědictví, může v případě, že zůstavitel neměl žádné potomky, nabýt ve druhé dědictvé třídě až jednu polovinu dědictví, ve třetí dědictvé třídě pak dokonce dědictví celé.

Trvalost soužití

Shora bylo uvedeno, že jedním z pojmových znaků (společné) domácnosti je trvalost soužití dvou a více osob. Za trvalé je považováno takové soužití, které není předem časově omezeno. Předem časově omezeným je např. soužití osob po dobu nemoci jedné z nich za účelem ošetřování, dále soužití osob po dobu studia apod., naproti tomu nelze za časově omezené soužití považovat soužití dospělé osoby s dítětem, které po dovršení zletilosti společnou domácnost opustí.

Vznik společné domácnosti je dále vyloučen také v případě přechodného ubytování, občasného přespávání či návštěv, stejně tak i v případě výpomoci v domácnosti (např. pobyt au-pair v rodině).

Trvalost soužití na druhou stranu nelze chápat absolutně, když např. soužití ve společné domácnosti nezaniká, pokud se některá ze spolu žijících osob po přechodnou dobu nachází na jiném místě např. z důvodu pracovní cesty, studia v zahraničí apod.[5]

Zde je zajímavé zmínit, že soudní praxe dospěla k závěru, že z požadavku trvalosti soužití vyplývá, že nikdo nemůže být současně členem dvou či více společných domácností.[6]

Spotřební společenství

Vedle trvalosti soužití je základním předpokladem pro vznik společné domácnosti spotřební společenství (někdy také označováno jako tzv. hospodářské soužití), tj. stav, kdy dvě či více fyzických osob společně a bez vzájemného rozlišování hospodaří se svými příjmy, přičemž není třeba, aby všichni přispívali na společné potřeby pouze finančně a stejnou měrou, ale každý podle svých možností a vůle. Není přitom vyloučeno, aby si jednotliví členové domácnosti ponechali část svých prostředků pro svou vlastní potřebu.

O společnou domácnost tedy nejde, pokud spolu více fyzických osob sice žije v jednom bytě, ale se svými příjmy hospodaří odděleně (žijí tzv. vedle sebe). O takový případ půjde typicky v případě společného bydlení nájemce a podnájemce, spolubydlení studentů apod. V těchto případech chybí totiž vůle spolužijících osob žít spolu trvale ve spotřebním společenství.[7]

Osoby přitom spolu mohou žít ve společné domácnosti bez ohledu na to, jak blízký je jejich vzájemný vztah. To znamená, že společná domácnost, resp. vznik dědictvé způsobilosti osoby žijící se zůstavitelem ve společné domácnosti, může vzniknout i osobě, která není vůči zůstaviteli v příbuzenském, ani jiném blízkém vztahu (např. není jeho manželem, partnerem či druhem).

Naopak blízký vztah sám o sobě společnou domácnost mezi dvěma osobami nezaloží. Nestačí dokonce, aby spolu např. manželé, partneri či druh s družkou bydleli v témže bytě, pokud zde není

vůle založit a vést spolu trvalou domácnost a za tím účelem se společně podílet na hospodaření a chodu domácnosti. Občanský zákoník výslovně předpokládá situaci, kdy manželé vůbec nemají společnou či rodinnou domácnost.[8] Společná domácnost totiž vůbec nemůže vzniknout tam, kde spolu osoby (byť i vzájemně si blízké, např. druh a družka) bydlí, avšak nehospodaří společně, naopak mohou striktně oddělovat své příjmy a případně též vybavení společně obývaného obydlí.

Může proto dojít a nezřídka i dochází k situaci, že spolu sice dvě či více osob sdílejí jedno obydlí, ale přitom vůbec nejde o společnou domácnost.

Vedle toho je třeba si uvědomit, že předpokladem vzniku společné domácnosti není existence konkrétního obydlí. Společná domácnost může vzniknout i v případě, že spolu dvě a více osob žije ve více obydlích (mezi kterými se přemísťují např. v souvislosti s výkonem povolání apod.), nebo může společná domácnost vzniknout i osobám bez stálého obydlí. Společná domácnost totiž, jak vyplývá se shora uvedeného, není pojmově vymezena existencí nějakého konkrétního stálého společného obydlí nebo jeho hmotného vybavení, ale jde o určitý model soužití dvou a více osob splňující stanovené podmínky, tedy trvalost soužití a společné hospodaření s příjmy (spotřební společenství).

Péče o společnou domácnost

Jak bylo uvedeno shora, jedním z předpokladů pro vznik dědické způsobilosti osoby spoluzijící se zůstavitelem ve společné domácnosti je péče o společnou domácnost. Na otázku, co se touto péčí rozumí, nalezneme opět odpověď v četné rozhodovací praxi soudů. Podle ní péče o společnou domácnost zpravidla předpokládá aktivní výkon domácích prací a starost o osobní potřeby těch, s nimiž je domácnost sdílena,[9] obstarávání domácích prací, udržování pořádku v bytě, obstarávání prádla a údržby šatů, přípravu jídla,[10] resp. záměrné přispívání osobní činností, finančně či jakýmkoli jiným způsobem na udržování domácnosti.[11]

Z uvedeného vyplývá, že společnou úhradu nelze chápat jen ve významu finančního příspěvku na náklady bydlení, ale také po vzoru dříve platného zákona o rodině ve významu osobní péče o společnou domácnost.[12] Nejen ve shora citované judikatuře rovněž nalezneme požadavek, aby spoluzijící osoba žila ve společné domácnosti jako by byla členem rodiny, nestačí proto například pouze nahodilá výpomoc v domácnosti nebo společné trávení dovolených.

Osoby závislé na zůstaviteli výživou

Vedle shora uvedené péče o společnou domácnost může být důvodem pro vznik dědické způsobilosti osoby žijící se zůstavitelem ve společné domácnosti nejméně jeden rok před jeho smrtí také skutečnost, že tato osoba byla na zůstavitele odkázána výživou. Odborná literatura přitom vykládá pojem být na někoho odkázán výživou širěji, když nejde pouze o případ, kdy byl zůstavitel vůči druhé osobě povinen plnit vyživovací povinnost. Postačí totiž, když je zde faktický stav závislosti, kdy zůstavitel pečuje o nějakou osobu, která se objektivně o sebe sama postarat nemůže. Jde tedy o případy, kdy závislá osoba sama není schopna aktivně přispívat na chod domácnosti (např. žena na rodičovské dovolené, studující dítě, popřípadě osoba závislá pro svůj věk či zdravotní omezení apod.).

Závěr

Společnou domácnost lze s ohledem na výše popsané pojmové znaky stručně charakterizovat jako spotřební společenství trvalé povahy představující skutečné a trvalé soužití dvou a více osob, v němž její členové přispívají k úhradě a obstarávání společných potřeb a v němž společně a bez rozlišování hospodaří se svými příjmy. Pro vznik dědické způsobilosti spoluzijících osob musí být dále naplněn předpoklad délky soužití ve společné domácnosti, resp. péče o společnou domácnost, případně

odkázanosti výživou.

Na závěr nutno dodat, že ačkoli může být někdy osoba žijící společně se zůstavitelem před jeho smrtí přesvědčena, že sdílela se zůstavitelem společnou domácnost, nemusí tomu tak z pohledu práva vždy skutečně být. Soudní praxe přitom vychází z předpokladu, že spolužití fyzických osob je trvalé pouze tehdy, jestliže objektivně zjistitelné okolnosti svědčí o úmyslu osob založit a vést společnou domácnost, a to nikoli pouze na přechodnou dobu.[13] Povinnost prokázat v případném soudním sporu existenci společné domácnosti se zůstavitelem pak leží na spolužijící osobě, která nárok na dědictví po zůstaviteli uplatňuje. Ta tedy musí prokázat, že byly naplněny všechny znaky společné domácnosti, jak jsou uvedeny shora.

Mgr. Andrea Kopečková,
advokátní koncipientka

[VEPŘEK CASKA VLACHOVÁ advokátní kancelář s.r.o.](#)

Husova 242/9
110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 220 775
Fax: +420 222 220 804
e-mail: info@vcv.cz

[1] Srov. ustanovení § 474 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (účinný do 31.12.2013) a ustanovení § 1636 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník v platném znění (účinný od 1.1.2014).

[2] Viz ustanovení § 115 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (účinný do 31.12.2013).

[3] Viz Knappová, M., Švestka, J. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek III. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI Publishing, s. r. o., 2002, s. 302.

[4] Úprava druhé a třetí dědické třídy podle nového občanského zákoníku účinného od 1.1.2014 převzala zcela úpravu předchozího občanského zákoníku pro nabývání dědictví ve druhé a třetí dědické skupině, změnila se tedy pouze terminologie (starší úprava pracovala s pojmem dědická skupina, zatímco aktuální právní úprava užívá pojmu dědická třída).

[5] Viz rozhodnutí publikované pod č. 6/1980 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

[6] Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 678/2011.

[7] Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 678/2011.

[8] Viz § 691 odst. 1 a § 692 odst. 1 občanského zákoníku. Ani podle předchozí právní úpravy nebylo vyloučeno, aby manželé (partneři) žijící v témže bytě neměli společnou domácnost, neboť u nich nebyl splněn právě znak hospodářského soužití (nehospodařili společně se svými příjmy, byly přesně oddělovány jejich finanční prostředky a rozlišovalo se, kterých věcí v domácnosti smějí které osoby

užívat). K tomu viz zpráva občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu české socialistické republiky Cpj 163/81.

[9] Viz rozhodnutí publikované pod č. 34/1982 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

[10] Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 436/2001.

[11] Viz rozhodnutí publikované pod č. 41/1986 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

[12] Viz Karel Eliáš: Domácnost, Ad Notam 3/2007, s. 69.

[13] Viz rozhodnutí publikované pod č. 34/1982 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Metropolitní plán schválen. je váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)